Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 7. Dnia 10. kwietnia 1898. **XXV. rocznik.**

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Tadeusz Romanowicz.**

Od Redakcyi.

Z dniem dzisiejszym obejmuję z uchwały Wydziału Związku Stowarzyszeń, Redakcyę czasopisma „*Związek*“ — objąwszy poprzednio kierownictwo biura Związku.

Staję przed Stowarzyszeniami i przed Czytelnikami pisma naszego jako dawny znajomy i towarzysz pracy, zarówno w czasopismie jak i w Wydziale Związku Stowarzyszeń.

Przynoszę do tej pracy dawne do niej zamiłowanie i dawną wierność dla idei Stowarzyszeń, o zasadę własnej pomocy opartych. Czy siły moje tej pracy wystarczą — nie wiem. Ale wiem to, że jako stary towarzysz naszego znaku, w imię wspólnej sprawy, wspólnego wszystkich Stowarzyszeń interesu, w imię tej idei, która nam blisko od 30 lat przewodniczy a służyć ma nie tylko materyalnym interesom Stowarzyszeń i ich członków ale i wyższym moralnym celom społecznym i narodowym — śmiało zanieść mogę prośbę do wszystkich zacnych Towarzyszy, aby mi w pracy mojej użyczyć chcieli bratniego poparcia.

Pragnę, ażeby pismo nasze nie zamykało się w sferze urzędowego organu Związku i Stowarzyszeń, ale obejmowało to wszystko, co z celami naszemi ściśle się wiąże. Jak szczerem pragnieniem Wydziału Związku i jego Walnych Zgromadzeń jest, żeby Stowarzyszenia nasze działalność swoją na szersze rozciągnęły zakresy, obejmując nią także produkcyę i handel krajowemi produktami — tak też czasopismo, będące organem Związku, chcąc tej intencyi służyć, ogarnąć musi szersze zakresy ekonomicznego i społecznego życia kraju.

Ażeby to jednak było możliwem, musi mieć Redakcya styczność ciągłą z „prowincyą“. W całem naszem życiu publicznem, jest wielkim i bardzo dotkliwym brakiem, że centralne, stołeczne instytucye, władze, stowarzyszenia, redakcye — zamało mają styczności z całym szerokim krajem, z jego życiem, potrzebami, prądami. Ztąd pochodzą wielkie nieraz błędy, jakie się w życiu publicznem popełnia.

Dla uniknięcia tych błędów — nie starczą dobre chęci tych, co działają albo piszą tu, w stolicy. Potrzeba na to szczerej, gorliwej pomocy tych wielu zacnych Towarzyszy, którzy, po kraju rozrzuceni, wytrwałą pracą swoją wytwarzają moralne i materyalne zasoby kraju. Bo to co się tam na miejscu robi, w powiatach, miastach i gminach wiejskich, to jest istotną treścią realnego postępu i rozwoju kraju.

Proszę więc tych wszystkich, na miejscu działających pracowników o poparcie przez nadsyłanie do Redakcyi „*Związku*“ wiadomości, spostrzeżeń, pomysłów, odnoszących się nie tylko do życia i działania naszych Stowarzyszeń, ale też i do tego wszystkiego, co z niemi ma organiczną łączność, a więc do życia ekonomicznego kraju, jak się ono l o k a l n i e objawia. Wszelkie też uwagi i wskazówki co do samego kierunku, układu i treści pisma naszego, zawsze z najszczerszą przyjmę wdzięcznością.

Tylko taka żywa i ciągła styczność między Redakcyą a Stowarzyszeniami i gorliwymi w nich pracownikami umożliwi osiągnięcie celu, dla którego nasze pismo założone zostało.

We Lwowie, 10. kwietnia 1898.

Tadeusz Romanowicz.

Od Wydziału Związku.

Do Wielmożnego Pana

Teofila Merunowicza

Posła na Sejm krajowy i do Rady państwa

we Lwowie.

Wielmożny Panie!

Wydział Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, na posiedzeniu z dnia 19. marca b. r. uchwalił jednogłośnie wyrazić Wielmożnemu Panu Posłowi najserdeczniejsze podziękowanie za Jego bardzo gorliwą a skuteczną pracę dla Stowarzyszeń w charakterze Redaktora czasopisma „Związek“ a następnie kierownika biura Związku. Zasługi przez Wgo Pana Posła na tem polu położone, pozostaną zawsze w żywej a wdzięcznej pamięci Związku i należących doń Stowarzyszeń.

Ubolewając serdecznie, iż powołanie Wgo Pana na szerszą arenę parlamentarną nie dozwala Panu nadal poświęcać swego czasu kierownictwu biura Związku i wydawnictwu jego organu, upraszamy, abyś Wny Pan Poseł na tem polu, na które Go zaufanie wyborców powołało, zechciał sprawę Stowarzyszeń światłą swą a gorliwą opieką otaczać.

W. Biechoński. *N. Ulmer.*

Węgierski projekt ustawy
o rolniczych i przemysłowych stowarzyszeniach kredytowych.

Rząd węgierski, po długich naradach i rozprawach, wypracował projekt ustawy o rolniczych i przemysłowych stowarzyszeniach kredytowych — który nie tylko normuje ich prawne warunki bytu, ale tworzy dla nich centralny związek kredytowy, silnie dotowany z zasobów państwa. Nie możemy oczywiście — dla braku miejsca — powtarzać całego projektu, wyjmujemy tylko najważniejsze postanowienia:

Rolnicze i przemysłowe kredytowe stowarzyszenia, które chcą korzystać z tej ustawy, mogą być założone tylko przy współdziałaniu władzy, publicznej korporacyi (stowarzyszenia przemysłowego lub rolniczego, izby handlowo-przemysłowej) — albo centralnego związku kredytowego. Założyciele podpisać mają statut, w którym ma być postanowione, że stowarzyszenie nie może rozciągać swej działalności na niečłonków, z wyjątkiem, jeżeli idzie o przyjmowanie wkładek oszczędności albo o zyskanie kredytu dla stowarzyszenia. Statut ma zawierać także określenie granic i warunków kredytu, członkom udzielonego. Zgromadzeniu, na którem stowarzyszenie ma się ukonstytuować, przewodniczy delegat korporacyi, która stowarzyszenie zakłada. Do ważności uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej 14 członków, z których każdy ma głos — i absolutna większość obecnych. Po zgromadzeniu ma być wniesione podanie o zaprotokołowanie stowarzyszenia, z wyraźnem oświadczeniem, iż ma to nastąpić na podstawie niniejszej ustawy. Stowarzyszeniom tym nie wolno zakładać filii.

Członkami mogą być tylko osoby pełnoletnie i mające prawo rozporządzania swym majątkiem, a zamieszkałe w okręgu, na który się działalność stowarzyszenia rozciąga. Mogą także być członkami osoby prawne. Deklaracya przystąpienia ma być podpisana przez dwóch świadków i zawierać stwierdzenie, że przystępującemu podano do wiadomości postanowienia statutu, płynące z nich prawa i obowiązki i stan majątku stowarzyszenia. Przyjęcie uskutecznia Dyrekcya najdalej w 30 dniach od wniesienia podania — a zawiadomienie o przyjęciu zobowiązuje do wpłacenia udziału, który co najmniej 100 koron ma wynosić. Sposób wpłacania udziału określi statut. Udział nie może dawać więcej niż 5% dywidendy, a wszelkie po nad to zwyżki zysku mają być przydzielane do funduszu rezerwowego. Straty będą pokrywane przedewszystkiem z tego funduszu a następnie z udziałów. Członkowie odpowiadają za zobowiązania stowarzyszenia pięciokrotną kwotą nominalnego (deklarowanego) udziału, co jednak tylko w razie konkursu może być realizowane. Wystąpienie ze stowarzyszenia może nastąpić tylko za czterotygodniowem wypowiedzeniem pisemnem — wykluczenie za uchwałą Dyrekcyi, powziętą większością $^2/_3$ głosów. Poręka członka występującego trwa dalej na wypadek, gdyby w 6 miesięcy po wystąpieniu konkurs do majątku stowarzyszenia był otwarty. Na walnem zgromadzeniu każdy członek ma jeden głos.

Dyrekcya składa się co najmniej z 3 członków, którzy muszą być węgierskimi obywatelami a nie potrzebują być koniecznie członkami stowarzyszenia. Płace członków Dyrekcyi nie mogą być wyższe niż 10% dochodów. Okres wyborczy Dyrekcyi trwa najdłużej 3 lata — ale członkowie jej mogą i przed upływem trzechlecia być przez walne zgromadzenie usunięci bez prawa do odszkodowania. Stowarzyszenie ma Radę nadzorczą, której członkowie nie mogą być spokrewnieni z członkami Dyrekcyi. Dawniej

istniejące rolnicze i przemysłowe stowarzyszenia kredytowe, mogą w sądzie rejestrującym zgłosić poddanie się pod postanowienia niniejszej ustawy, przy czem jednak poręka członków trwa w wysokości dawnego statutu.

Stowarzyszenia na podstawie tej ustawy istniejące, o ile będą należeć do centralnego związku kredytowego, doznają bardzo znacznych ulg w podatkach, stemplach i opłatach.

Celem popierania rozwoju tych stowarzyszeń i zaspokojenia potrzeby kredytu dla nich, utworzony będzie w Budapeszcie centralny związek kredytowy. Członkowie jego są albo zwyczajni albo założyciele. Zwyczajnymi członkami są stowarzyszenia — założycielami te osoby, które do zakładowego kapitału związku przystąpią z udziałami. Związek będzie zaprotokołowany, jeżeli będą deklarowane i wpłacone udziały w wysokości 1 miliona koron. Założyciele odpowiadają tylko swoim udziałem – członkowie zwyczajni, t. j. stowarzyszenia, pięciokrotną kwotą udziału, który ma wynosić przynajmniej 200 koron. Dywidenda nie może być wyższa niż 4%. Z czystego zysku 10% przydziela się do funduszu rezerwowego a wpływają do niego także zwyżki po wypłaceniu 4% dywidendy pozostałe. Związek ma co do należących do niego stowarzyszeń prawa szczegółowo określone, celem wykonywania skutecznego nadzoru i kontroli. W razie potrzeby może Związek zarządzić likwidacyę stowarzyszenia, należącego do Związku, albo też zgłosić konkurs. Ma on też prawo pierwszeństwa dla swoich pretensyj u stowarzyszeń i prawo retencyi.

Dyrekcya Związku składa się z prezydenta, którego mianuje Cesarz na wniosek ministra skarbu, i z 12 członków, z których po jednemu mianują ministrowie skarbu, handlu i rolnictwa, resztę zaś 9 wybiera walne zgromadzenie. Prócz tego mianuje minister skarbu jednego członka Rady nadzorczej. Związek ma prawo, w różnych częściach kraju tworzyć zastępstwa dla ułatwienia stosunków ze stowarzyszeniami i dla skutecznej nad niemi kontroli.

Rząd wykonywa kontrolę nad gospodarką centralnego Związku kredytowego i mianuje w tym celu komisarza rządowego, który bierze udział w walnych zgromadzeniach i posiedzeniach Dyrekcyi i ma prawo zawieszania uchwał. Statut Związku centralnego zatwierdza minister skarbu.

Bardzo ważne, o szerokim poglądzie rządu węgierskiego świadczące są postanowienia co do zapewnienia funduszów obrotowych Związkowi centralnemu. Ani śladu tej małoduszności, z jaką (mówimy grzecznie i oględnie) gdzieindziej się spotykamy. Na wierzytelności, jakie należące do Związku stowarzyszenia u swoich członków posiadają, o ile one są oparte na pisemnym zapisie dłużnym, a pod solidarną poręką stowarzyszenia przeniesione zostały na Związek, może Związek wydawać oprocentowane i umarzalne obligacye, które jednak wysokości owych wierzytelności przekraczać nie mogą. Dla zabezpieczenia tych obligacyj będzie utworzony osobno zarządzany fundusz gwarancyjny, który zostaje na razie dotowany kwotą 3 milionów koron. Imienna wartość emitowanych obligacyj nie może przewyższać 10-krotnej kwoty funduszu gwarancyjnego. Postanowienia XXXII. art. ustawy z r. 1897 o zabezpieczeniu obligacyj, przez krajowe zakłady pieniężne emitowanych, mają i tutaj zastosowanie. Komisarz rządowy nadzoruje całą gospodarkę z temi obligacyami.

Księgi Związku i wyciągi z tych ksiąg mają siłę dowodową publicznych dokumentów — a na ich podstawie może Związek przeciw poszczególnym stowarzyszeniom i ich pierwotnym dłużnikom i poręczycielom żądać kroków egzekucyjnych.

Ażeby centralnemu Związkowi kredytowemu działalność jego umożliwić i ułatwić, skarb państwa wniesie do jego kapitału zakładowego udziały w najwyższej kwocie 1 miliona koron, która będzie pokryta z zapasów kasowych państwa. Prócz tego może minister skarbu z obligacyj wykupna propinacyi 3 miliony koron na własność Związku przekazać — z czego ma być utworzony osobny fundusz gwarancyjny, który w razie likwidacyi i po pokryciu wierzytelności będzie skarbowi państwa zwrócony. Dalej upoważnia się ministra skarbu, ażeby na koszta założenia i organizacyi Związku kredytowego kwotę 100.000 koron z zapasów kasowych wypłacił. Na pokrycie kosztów Związku, można używać odsetek od wspomnianych 3 milionów obligacyj propinacyjnych, a gdyby i to nie wystarczyło, może minister skarbu corocznie do 100.000 koron z zapasów kasowych asygnować.

Związek korzysta także z daleko idących ulg w podatkach, stemplach i opłatach, a nawet ma uwolnienie od porta dla swoich korespondencyj, przesyłek pocztowych i przekazów.

Ustawa upoważnia ministra skarbu, żeby także innego rodzaju stowarzyszenia, nie tylko kredytowe, pozwalał przyjmować do centralnego Związku kre-

dytowego, jeżeli zresztą uczynią zadość postanowieniom tej ustawy.

*   *   *

Oto są główne postanowienia projektu. Rząd węgierski w ustawie tej opiera akcyę na bardzo szerokich podstawach. Daje Związkowi kredytowemu 1 milion koron na udziały, 3 mil. koron na fundusz gwarancyjny, 100.000 koron na koszta założenia — wyposaża zatem tę instytucyę kwotą 4,100.000 koron czyli 2,050.000 zł. w. a. Prócz tego ofiaruje do 100.000 koron rocznie na koszta obrotu, w czem znowu jest poważna dla Związku gwarancya. Daje i stowarzyszeniom i Związkowi ulgi w podatkach, stemplach i opłatach, prócz tego Związkowi nawet uwolnienie od porta pocztowego. Daje prawo emisyi obligacyj do 10-krotnej kwoty kapitału gwarancyjnego, więc do 30 milionów koron — i wyposaża te obligacye w prawa, które z góry zapewniają im poważne miejsce na targu efektów. W ten sposób Związek będzie mógł odrazu stanąć jako instytucya żywotna.

A u nas? U nas nie można się nawet doprosić zatwierdzenia statutu Banku związkowego — który do nikogo ręki nie wyciąga o pomoc. Bo u nas ...inaczej, inaczej, inaczej!

Bank krajowy w r. 1897.

Dla krajowych instytucyj, emitujących zapisy dłużne, rok ubiegły o tyle do pomyślnych należał, że ustała stagnacya w możności lokacyi papierów krajowych i zakłady te mogły się pozbyć swoich własnych papierów, zalegających ich portfele.

To też i Bank krajowy, którego sprawozdanie za rok 1897 mamy przed sobą, mógł zacząć to sprawozdanie od zaznaczenia pomyślnego faktu, że gdy zamknięcie rachunków za r. 1896 wykazywało 4,087.800 zł. własnych emisyj, spoczywających w portfelu Banku, to z końcem r. 1897 suma ta zmalała do kwoty 407.400 zł. — wynosi więc już tylko $^1/_{10}$ tego, co przed rokiem. Że zaś w ciągu roku 1897 wydano nowych emisyj ogółem za 7,014.950 zł. — przeto zdołano w ciągu roku umieścić 10,695.350 zł.

Bilans Banku przedstawia się jak następuje:

W stanie czynnym: kasa 324.287 zł. (centy opuszczamy), efekty funduszów rezerwowych 500 000 zł., funduszu emerytalnego 63.501 zł., efekty własne, eskontowane i w komisie 449.364 zł., pożyczki w listach zastawnych 39,959.792 zł., w obligach komunalnych 3,967.865 zł., w obligach kolejowych 2,064.323 zł., weksle i warranty 6,643.614 zł., zaliczki na zastaw efektów 81.200 zł., rachunek bieżący, pokryty efektami 1,121.095 zł., dłużnicy w rachunku bieżącym 6,741.294 zł., udziały w Towarzystwach handlowych, przemysłowych i innych 233.941 zł., ruchomości 10.132 zł., różne rachunki 589.623 zł.; razem 62,750.035 zł.

W stanie biernym: kapitał zakładowy 1,561.049 zł., rezerwy 1,156.846 zł., fundusz emerytalny 71.001 zł., emisye Banku 45,930.950 zł., wylosowane efekty własnych emisyj 686.400 zł, kupony w obiegu 538.858 zł., obce kapitały 12,257.928 zł., lokacye zastępstw 212.671 zł., różne rachunki 43.306 zł., procenta przenośne 291.022 zł.; razem jak wyżej 62,750.035 zł.

Czysty zysk wynosił 165.798 zł. Jest on już w powyższych cyfrach zamieszczony, ponieważ poszczególne fundusze, między które według statutu czysty zysk się rozdziela, są wstawione z kwotą, jaka już po tym rozdziale się okazuje. Z tego czystego zysku przydzielono: 40% do kapitału zakładowego 66 319 zł, 30% na fundusz rezerwowy 49.739 zł., 20% na rezerwę hipoteczną 33.159 zł. i 10% na rezerwę komunalną 16.579 zł.

Kapitał zakładowy Banku razem z rezerwami wynosi 2,717.896 zł., że zaś Bank przy założeniu otrzymał od kraju okrągły milion, przeto w 14 latach wzrosły jego zasoby o 1,717.896 zł.

Rachunek zysków i strat wykazuje w dochodach: dochód z oddziału hipotecznego 122.789 zł., komunalnego 16.970 zł., kolejowego 1.658 zł., bankowego 287.243 zł.; razem 428.661 zł.; w wydatkach: koszta handlowe (zarząd) 182.294 zł., podatki, opłaty stemplowe i należytości 79.442 zł., odpisanie ruchomości 1.125 zł., czysty zysk do rozdziału j. w. 165.798 zł.

Emisye Banku wynoszą:

Listy zastawne:

4% na	23,330.000 zł.
4½% na	16,643.050 „
razem .	39,973.050 zł.
4½% i 5% obligi komunalne .	3,892.900 „
4% obligi kolejowe . . .	2,065.000 „
razem .	45,930.950 zł.

Kapitałów obcych ma Bank 12,257.928 zł., w tem na podstawie asygnat, czeków i wkładek oszczędności 5,968.909 zł, w rachunku bieżącym 6,289.019 zł.

W dziale hipotecznym wypłacił Bank w r. 1897:

22	pożyczek tabularnych . .	1,145.200 zł.
183	„ na realności miejskie	2,913.050 „
621	„ włościańskich .	584.200 „

Łącznie z dawniej wypłaconemi wydano ogółem pożyczek na dobra tabularne 593 w sumie

22,062.750 zł., na realności miejskie 2.362 w sumie 28.876.450 zł., na posiadłości włościańskie 6.166 w sumie 5,348.700 zł. Przeciętnie zatem wynosi jedna pożyczka na dobra tabularne 37.205 zł., na realności miejskie 12.225 zł., na posiadłości włościańskie 867 zł.

Kapitał, będący obecnie u dłużników hipotecznych, wynosi 39,959.792 zł., zaś zaległość 265.675 zł., w czem jest kapitału zaległego 69.737 zł. czyli 0·18% kapitału bieżącego.

W oddziale komunalnym udzielił Bank w r. 1897 pożyczek 21 w sumie 307.500 zł. Z liczby 371 pożyczek komunalnych, udzielonych przez Bank od początku jego istnienia, w łącznej sumie 5,813.900 zł. przypada na powiaty 76 pożyczek na 1,827.000 zł. czyli 31·43% — na gminy miejskie 156 pożyczek na 3,536.900 zł. czyli 60·83% — na gminy wiejskie 138 pożyczek na 450.000 zł. czyli 7·74%.

W oddziale kolejowym wypłacił Bank 3 pożyczki, a mianowicie na kolej:

Borki-Grzymałów	. . .	600.000 zł.
Chodorów-Podwysokie	. .	1,000.000 „
Łupków-Cisna	. . . .	465.000 „
razem	.	2,065.000 zł.

W oddziale bankowym zeskontowano w r. 1897 weksli i warrantów 34.479 na ogólną sumę 21,634.925 zł. Odpisy strat w tym dziale wynosiły na wekslach 10.678 zł., na dłużnikach 10.658 zł.; razem 21.336 zł.

Od 1. stycznia 1898 udzielać będzie Bank pożyczek melioracyjnych, w myśl ustawy państwowej z 6. lipca 1896 — według osobnych na ten cel wydanych przepisów. Na razie udzielać będzie tych pożyczek w gotówce — obligi melioracyjne będzie wydawał, jak interes się wzmoże.

Interes parcelacyjny rozwija się powoli. W roku ubiegłym Bank pośredniczył w trzech parcelacyach: Siedliska, w pow. Nadwórniańskim — Tomaszowce w pow. Kałuskim — i Zagórze w powiecie Łańcuckim. „Obecnie — pisze Dyrekcya w swojem sprawozdaniu — zwiększy się niezawodnie działalność Banku na polu parcelacyi, gdyż Bank zorganizował ten dział fachowo, idąc za wolą Wydziału krajowego i szerokich sfer obywatelskich“. Bierzemy Dyrekcyę za słowo. Mianowany zastępcą syndyka dr. Tadeusz Sołowij, ma sobie stale poruczony referat parcelacyjny, a jest to dla tych spraw wyborna siła fachowa.

O tym dziale czynności, który nas najbardziej bezpośrednio interesuje, t. j. o stosunku ze stowarzyszeniami, czytamy w sprawozdaniu:

„Osobny komitet cenzorów, odpowiednio do §. 95. statutu bankowego dla tego oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1897: 111 stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 9.957 sztuk ich weksli na ogólną sumę 4,967.499 zł. 69 ct.; saldo tych weksli z dniem 31. grudnia 1897 wynosiło sztuk 2201 na 1,259.163 zł. 16 ct.

„Oprócz tego korzystały stowarzyszenia z kredytu, podlegającego ocenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 78. statutu bankowego. Stowarzyszenia, będące zarazem zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1897 wynosiło saldo netto na rzecz zastępstw 149.557 zł. 70 ct., a mianowicie 25 zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjnym do żądania kwotę 212.671 zł. 07 ct., natomiast 40 zastępstw było dłużnych kwotę 63.113 zł. 37 ct. w. a.“.

Liczba zastępstw wynosiła z końcem roku 1896 62, w r. 1897 przybyły 3, a mianowicie: Dolina, Horodenka i N. Targ, jest zatem obecnie 65 zastępstw. Wszystkie 3 nowe zastępstwa w r. 1897 utworzone, są poruczone powiatowym kasom oszczędności. Wogóle jest 12 zastępstw poruczonych pow. kasom oszczędności a 53 zarejestrowanym stowarzyszeniom.

Przegląd czynności zastępstw wykazuje następujące cyfry:

Ogólny obrót pozycyj kasowych w zastępstwach, wynosił 16,145.771 zł. — weksle podane przez zastępstwa do skupu w liczbie 8.990 wynosiły 3,823.726 zł. — z tego Bank zeskontował 7.243 sztuk za 2,887.801 zł. Weksli inkasowanych przez zastępstwa na rzecz Banku było 10.161 sztuk za 2,743.670 zł. Efektów sprzedały zastępstwa za 50.400 zł. Podań o pożyczki hipoteczne wniosły 706 na sumę 897.850 zł. — wypłaciły zaś 603 pożyczki na 646.950 zł. Lokacyi na rzecz Banku przyjęły 167.969 zł.

Bylibyśmy bardzo szczęśliwi, gdybyśmy za rok, pisząc w sprawozdaniu Banku z r. 1898, mogli zaznaczyć poważne rozwinięcie stosunków ze stowarzyszeniami, znaczniejszy wzrost czynności w dziale melioracyjnym i parcelacyjnym, a zarazem i w popieraniu przedsiębiorstw przemysłowych. Prawda, że to ostatnie tylko w części od samego zarządu Banku zależy — bardziej od tego, czy znajdą się w kraju przedsiębiorcze jednostki i grupy, gotowe do zakładania spółkowych fabryk. W roku ubiegłym przeprowadził Bank ze skutkiem zwiększenie kapitału zakładowego akcyjnej garbarni w Rzeszowie, przygotował na rok bieżący zdwojenie kapitału akcyjnego Tow. budowy wagonów i maszyn

w Sanoku — wreszcie przy współudziale i pomocy Banku założono Tow. akcyjne dla przemysłu chemicznego we Lwowie, które zakupiło fabrykę nawozów J. Wanga i zamierza założyć fabrykę kwasu siarczanego. Prosimy o więcej!

Rozmaitości.

— **Z Rohatyna**, Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu Rohatyńskiego rozesłało okólnik, zwracający uwagę, że stosunki ekonomiczne powiatu Rohatyńskiego znacznemu ulegają przeobrażeniu, a to z powodu otwarcia nowych linij kolejowych, których obecnie już 3 przecina ten powiat. „Nie ulega wątpliwości — czytamy w okólniku — że wzmożony ruch kolejowy podniesie handel i przemysł i że zarazem wywrze on znaczny wpływ na stosunki rolnicze. Jeżeli kiedy, te właśnie obecnie potrzebnym jest tak w sferach handlowych i przemysłowych, jak i w sferach rolniczych obfitszy zasób kapitału obrotowego", ażeby kupcy, przemysłowcy i rolnicy mogli skuteczną prowadzić konkurencyę — a w ten sposób podnieść własny i powiatu dobrobyt.

„Rada nadzorcza Towarzystwa zaliczkowego w Rohatynie po zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie czu jąc się w pierwszym rzędzie powołaną do niesienia potrzebującym skutecznej pomocy, postanowiła na odbytem przez się zgromadzeniu udzielać potrzebującym znaczniejszych *pożyczek hipotecznych z rachunkiem bieżącym na za pisy kaucyjne*. Dłużnik zaintabulowawszy na zasadzie takiego zapisu kaucyjnego na rzecz Towarzystwa na realności swej prawo zastawu dla pewnej sumy, będzie miał w Towarzystwie do wysokości tej sumy otwarty rachunek bieżący t. j. każdego czasu będzie on mógł w granicach tej sumy zaciągnąć pożyczkę w dowolnej wysokości za zwykłym przez siebie tylko podpisanym skryptem.

„Stopę procentową dla tych pożyczek ustaliła Rada nadzorcza na 7% od sta.

„By potrzebującym i w tym kierunku przyjść w pomoc poleciła Rada nadzorcza Dyrekcyi Towarzystwa, by od tak zaciągniętych pożyczek daleko niższa kwota udziału była ściąganą.

„Podając to do wiadomości spodziewa się Rada nadzorcza Towarzystwa po zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie w myśl §. 40. al. i Statutu Towarzystwa zaliczkowego w Rohatynie, że temi znacznemi ulgami przyjdzie skutecznie w pomoc potrzebującym kredytu ku ogólnej korzyści.

„Jak dotąd, tak i nadal pośredniczyć będzie Towarzystwo w zaciąganiu w Banku krajowym dla Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pożyczek wekslowych komunalnych i amortyzacyjnych".

— **Z literatury zawodowej.** Zalecenia godne publikacye:

Der Personalkredit des ländlichen Kleingrundbesitzes in Oesterreich. Berichte und Gutachten, veröffentlicht vom Verein für Socialpolitik. Leipzig 1898, Duncker & Humblot.

Verhandlungen der im September 1897 in Köln abgehaltenen Generalversammlung des Vereins für Socialpolitik. Leipzig 1898, Duncker & Humblot. (Zawiera ciekawą rozprawę o osobistym kredycie rolników).

Powyższe dwie publikacye stanowią 75-ty i 76-ty tom zbioru „Schriften des Vereins für Socialpolitik".

Trigaut J.: Les caisses de crédit agricole, système Raiffeisen. Bruxelles 1898.

Ruch stowarzyszeń.

Dary i subwencye na rzecz **Funduszu zaopatrzenia funkcyonaryuszów stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych** w myśl okólnika Zarządu, nadesłały dotychczas z czystych zysków w roku 1897, następujące Towarzystwa:

6.	Pow. Kasa zal. i oszczędn. w *Żydaczowie*	60 zł.
7.	Towarzystwo zaliczkowe w *Jaśle*	50 „
8.	Kasa zal. rzem. i roln. w *Przemyślu*	50 „
9.	Towarzystwo zaliczkowe w *Zborowie*	15 „
10.	Towarzystwo zaliczkowe w *Kałuszu*	10 „

We Lwowie, dnia 25. marca 1898.

W. Terenkoczy. *N. Ulmer.*

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w miesiącu marcu r. b.:

I. Lustrator związkowy, p. I. Domagalski zlustrował stowarzyszenia:

1. Bank rolniczy we Frysztacie,

2. Spółkową Kasę oszczędności i pożyczek w Gawłuszowicach,

3. Towarz. Wzajemnego kredytu we Lwowie (wspólnie z rewidentem Banku krajowego p. J. Strzyżowskim),

4. Stow. pożyczkowe i oszczędności „Opatrzność" w Milówce,

5. Katol. Tow. rolniczo-zal. w Wadowicach,

6. Towarzystwo tkaczy w Wilamowicach;

II. Delegat, p. Karol Stanuchowski zlustrował:

7. Towarzystwo zaliczkowe w Żmigrodzie;

III. Rewident Banku krajowego, p. J. Strzyżowski zlustrował:

Towarz. Wzaj. kredytu we Lwowie (wspólnie z lustratorem związkowym jak wyżej),

8. Towarz. zaliczkowe urzędników pocztowych we Lwowie,

9. Pow. Tow. zaliczkowe we Lwowie.

Razem dokonano 9 lustracyj.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu styczniu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

C. k. Sąd obwodowy jako handl. w Kołomyi podaje do wiadomości, że w tut. sąd. rejestr. stow. zarobkowo-gospodarczych wpisano na mocy statutu z dnia 7. lutego 1897 stowarzyszenie noszące firmę: „Mieszczańska kasa zaliczkowa i oszczędności, „Wzajemna pomoc“ w Kutach“ w ruskim języku „Miszczanska kasa pożyczkowa i oszczadnycza, „Wzajemna pomicz w Kutach“, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką; do wysokości czterokrotnego udziału, że czas trwania stowarzyszenia nie jest ograniczony, że zadaniem jego jest udzielanie członkom swoim pomocy w potrzebach ich pieniężnych, że do Dyrekcyi wybrani Teofil Osiecki, Józef Czajkowski i Piotr Bielecki w Kutach zamieszkali, którzy za stowarzyszenie w ten sposób podpisywać będą, że pod firmą stowarzyszenia dwóch z nich swe podpisy umieszczą, wreszcie że ogłoszenia, od stowarzyszenia pochodzące, będą obwieszczane publicznie plakatami w urzędzie gminnym i na lokalu stowarzyszenia, oraz w jednym z dzienników lwowskich.

(Uchwała z dnia 11. grudnia 1897 l. 22.976).

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza niniejszem, że w dniu 2. grudnia 1897 wpisano w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: „Spółka wydawnicza Ruch Katolicki we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ i przy tejże zanotowano że:

1. Stowarzyszenie zawiązane zostało na zasadzie statutów z dnia 4. września 1897.

2. Przedmiotem przedsiębiorstwa stowarzyszenia jest:

a) wydawnictwo dziennika lub czasopisma jednego albo kilku;

b) wydawnictwo broszur, dzieł treści politycznej, religijnej, belletrystycznej, popularnej lub ściśle naukowej, a to pojedynczo albo całemi seryami;

c) rozpowszechnianie swoich wydawnictw bądź drogą księgarską, bądź drogą drobnej rozsprzedaży, czyli kolportacyi;

d) utrzymywanie własnych księgarni i własnych drukarni, po uzyskaniu od właściwych władz odnośnej koncesyi.

3. Czas trwania stowarzyszenia jest nieograniczony.

4. Na członków pierwszej Dyrekcyi wybrano p. Leszka Wiśniowskiego właściciela dóbr w Krakowie, X. dr. Zygmunta Lenkiewicza i p. Andrzeja Romaszkana we Lwowie, pierwsza Dyrekcya urzędować ma aż do dnia odbycia dorocznego ogólnego zgromadzenia członków w roku 1901.

5. Firmę stowarzyszenia podpisują ważnie dwaj członkowie Dyrekcyi wspólnie, każdy członek stowarzyszenia odpowiada za zobowiązania tegoż swoim udziałem, a oprócz tego kwotą równającą się wysokości udziału.

Udział w stowarzyszeniu ustanowiono na kwotę 50 zł., który winien być wpłacony odrazu w całości lub w 10 miesięcznych po sobie następujących ratach po 5 zł.

6. Wszelkie ogłoszenia stowarzyszenia, obwieszczone być mają w lokalu stowarzyszenia przez przybicie na tablicy, zaś zwoływanie ogólnych zgromadzeń członków ma być obwieszczone w jednym dzienniku we Lwowie wychodzącym.

(Uchwała z dnia 24. grudnia 1897 l. 76.321).

C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza niniejszem, że dnia 30 grudnia 1897 firmę: „Bank ludowy i związkowy we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ po niemiecku: „Volks- und Vereins-bank in Lemberg, registrirte Genossenschaft mit beschrankter Haftung“ w rejestrze dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych Tom II. str. 97 poz. 107/1 wpisano i przy takowej uwidoczniono, że:

a) siedzibą stowarzyszenia jest miasto Lwów, w miarę potrzeby i rozwoju stowarzyszenia zakładane będą filie;

b) celem stowarzyszenia jest skupienie sił ekonomicznych dla uzyskania lepszych gospodarczych rezultatów. Bank ludowy i związkowy zamierza być instytucyą centralną dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, jak niemniej też instytucyą finansową dla osób fizycznych;

c) członkiem stowarzyszenia może być każdy, kto majątkiem swoim sam ma prawo rozporządzać, jeżeli oświadczy pisemnie, że do tego stowarzyszenia przystępuje i wpłaci oprócz wpisowego w kwocie 10 zł., chociażby jeden udział w wysokości 1.000 koron (pięćset zł.);

d) członkowie Banku ludowego i związkowego ręczą za zobowiązania stowarzyszenia kwotą trzykrotną subskrybowanych przez nich udziałów z wliczeniem wpłaconego udziału;

e) walne zgromadzenie zwołane być winno na dni 14 naprzód przez ogłoszenie w „Gazecie Lwowskiej“, w jednym dzienniku krakowskim i czerniowieckim; w tychże czasopismach umieszczane będą również wszelkie ogłoszenia i zawiadomienia o sprawach ogół członków obchodzących;

f) stowarzyszeniem zawiaduje i zastępuje na zewnątrz Dyrekcya złożona z 5 członków, a to z naczelnego dyrektora i czterech dyrektorów;

g) Dyrekcya podpisywać będzie stowarzyszenie w ten sposób, że pod odciśniętą firmą stowarzyszenia „Bank ludowy i związkowy we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ lub po niemiecku „Volks- und Vereins-bank in Lemberg, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“ naczelny dyrektor i jeden z członków Dyrekcyi podpisy swe położą. Tylko w razie stałej przeszkody naczelnego dyrektora jego zastępca do podpisywania firmy jest upoważnionym;

wreszcie że:

h) na skutek uchwały założycieli z 11. listopada 1897, Kazimierz Agopsowicz dzierżawca dóbr w Chomiakówce pow. Kołomyja i dr. Leon Jekeles adwokat krajowy we Lwowie upoważnieni są do zgłoszenia statutu pomienionego stowarzyszenia do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

(Uchwała z dnia 31. grudnia 1897 l. 81.998).

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1897.

23. Czortków. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek zysków i strat.* Zyski: odsetki pobrane i wypłacone 4.851·36. Straty: odsetki naprzód pobrane 1.301·74, inwentarz 64·03, koszta administracyjne 1.281·38, zysk z roku 1897 2.204·21; razem 4.851·36. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 112.805·15, inwentarz 576·33, zaliczki procesowe 375·21½, lokacye 15.077·11, Bank krajowy 3.379·16, gotówka 5.125·13½; razem 137.338·10. Stan bierny: udziały 25.700·52, wkładki 104.980·91, odsetki naprzód pobrane 1.301·74, fundusz rezerwowy 2.346·47, fundusz strat 804·25, zysk z roku 1897 2.204·21; razem 137.338·10.

24. Mikołajów. Kasa zaliczkowa „Nadzieja“. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z odsetek 1.102·21. Straty: administracya 814·91, zysk 287·30; razem 1.102·21. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 4.070·85, wkładki 1.485·04, długi 13.495·—, % naprzód pobrane 325·62, fundusz rezerwowy 1.122·73, zysk 287·30; razem 20.786·54. Stan czynny: pożyczki 19.267·56, % naprzód zapłacone 50·76, % zaległe 665·38, zaliczki procesowe 226·27, lokacye 301·53, koszta nieruchomości 79·26, kasa 195·78; razem 20.786·54.

25. Tarnów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rach. odsetek 12.635·48. Straty: z rachunku kosztów administracyi i podatków 7.481·67½, do rachunku bilansu: saldo na rok 1898 5.153·80½; razem 12.635·48. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 63.637·08, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 248 064·25, z rachunku długów zaciągniętych 20.876 —, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) weksl. 2.283·18, skrypt. 450·59; razem 2.733·77, z rachunku funduszu rezerwowego 22.632·15, z rachunku koszta prawne 293·48½, z rachunku Banku krajowego 960·16, z rachunku Zakładu kredyt. ziemskiego 190·57, z rachunku rezerwa strat 5.201·17, z rachunku zysków i strat 5.153·80½; razem 369.742·44. Stan czynny: z rachunku pożyczek wekslowe 263.710·92, skryptowe 73.460·10, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 119·09, z rachunku odsetek zaległych weksl. 1.484·61, skrypt. 521·97; razem 2.006·58, z rachunku administracyi (zaliczki płac.) 1.105·—, z rachunku zapasu druków 250·—, z rachunku lokacyi 22.380·—, z rachunku kasy 6.710·75; razem 369 742·44

26. Głogów. Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 6.365·55. Straty: z rachunku kosztów ruchomości 10% 50·—, z rachunku kosztów administracyi i podatków 2.328·29, do rachunku bilansu: saldo za rok 1897 3.987·26; razem 6.365·55. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 267.927·75, z rachunku kosztów ruchomości 500·—, z rachunku budynku własnego 12.000·—, z rachunku lokacyi 1.060·—, z rachunku kasy 2.907 70; razem 284.395 45. Stan bierny: z rachunku udziałów 39.225 89, z rachunku wkładek oszczędności 209.003·80, z rachunku wierzytelności 17.750·—, z rachunku odsetek naprzód pobranych 1.200·—, z rachunku funduszu rezerwowego 13.228·50, z rachunku strat i zysków 3.987 26; razem 284.395·45.

27. Cieszanów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek zysków i strat.* Zyski: z rachunku odsetek 2.739·41½. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 32·66, z rachunku nieruchomości 47·35, z rachunku kosztów administracyi 2.252·61½, do rachunku bilansu: zysk z roku 1897 406·79; razem 2.739·41½. *b) Bilans.* Stan bierny: z rach. udziałów 14.202·72, z rachunku funduszu rezerwowego 5.553·19, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 60.054·25, z rachunku długów zaciągniętych 14.900·—, z rachunku odsetek naprzód pobranych 171·43, z rachunku zysku z roku 1897 406·79, z rachunku funduszu strat 104·25, z rachunku Banku krajowego 1.122·04; razem 96.514·67. Stan czynny: z rachunku pożyczek 74.960·84, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 110·45, z rachunku odsetek zaległych za dawne lata 6.891·47, z rachunku odsetek zaległych za 1897 rok 3.099·78, z rachunku kosztów administracyi 387·—, z rachunku kosztów założenia i ruchomości 621·32, z rachunku lokacyi 120·20, z rachunku zaliczek procesowych 4.016·31, z rachunku nieruchomości 4.687·10, z rach. kasy 1.620·20; razem 96.514·67.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.